

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Навчальний посібник

За загальною редакцією Л. В. Новікової

Харків – 2022

УДК 327:ЄС (075.8)
О-75

Рецензенти:

Крюков І. О. – доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного адміністрування у сфері цивільного захисту навчального науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України;

Куц Г. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології, соціології та культурології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Автори:

Н. А. Вінникова (вступ, розділ III); Є. М. Солових, В. П. Солових (розділ I); Т. М. Анакіна (розділ II, V); Л. О. Чернишова (розділ IV); Л. В. Новікова (заг. ред.).

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 13 від 29 серпня 2022 року)*

Основи зовнішньої політики Європейського Союзу: навчальний посібник /
О-75 Н. А. Вінникова, Є. М. Солових, В. П. Солових, Т. М. Анакіна, Л. О. Чернишова; за заг.
ред. Л. В. Новікової. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 144 с.

Навчальний посібник комплексно забезпечує знанням про історичні, нормативно-регуляторні, інституційні та політичні засади формування і реалізації відносин ЄС зі світом. Видання містить п'ять розділів, у яких послідовно викладено особливості правового забезпечення зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу та повноваження держав-членів; функції та роль керівних установ ЄС у системі управління зовнішньою політикою; проблемні аспекти та перспективи розвитку відносин Європейського Союзу з окремими країнами, регіонами, міжнародними організаціями. Посібник містить найактуальнішу інформацію та широкий спектр рекомендованих джерел для поглибленого вивчення окремих аспектів зовнішньої політики Європейського Союзу.

Для здобувачів вищої освіти спеціальностей та освітньо-професійних програм, що охоплюють проблематику європейської інтеграції. У практичному вимірі видання стане в нагоді державним службовцям, чия діяльність пов'язана з реалізацією євроінтеграційного курсу України.

УДК 327:ЄС (075.8)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2022

© Новікова Л. В., Вінникова Н. А., Солових Є. М.,
Солових В. П., Анакіна Т. М., Чернишова Л. О., 2022

© Пруднік Н. Є., макет обкладинки, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	5
--------------------	---

РОЗДІЛ I. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА:

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД	8
Контрольні питання	23
Список використаних джерел	24

РОЗДІЛ II. ПРИРОДА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	26
2.1. Засади зовнішньої політики ЄС: поняття, цілі та завдання	26
2.2. Зовнішня політика ЄС та політика держав-членів	30
2.3. Основні напрямки зовнішньої політики ЄС	35
2.4. Форми участі ЄС у міжнародних відносинах	40
Контрольні питання	43
Список використаних джерел	43

РОЗДІЛ III. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	46
3.1. Європейська рада та її роль у визначенні стратегічних пріоритетів зовнішньої політики Європейського Союзу	46
3.2. Рада Європейського Союзу та її функції у забезпеченні Спільної зовнішньої політики та політики безпеки	47
3.3. Європейський парламент: повноваження у формуванні та реалізації зовнішньої політики Європейського Союзу	52
3.4. Європейська комісія та її участь у реалізації зовнішньої політики ЄС	61
3.5. Місія та повноваження Верховного представника з закордонних справ і політики безпеки	65
3.6. Компетенція Європейської служби зовнішніх справ	65
3.7. Суд Європейського Союзу та його роль у нормативно-правовому регулюванні зовнішньої політики ЄС	66
3.8. Функції Європейського економічного та соціального комітету в розвитку зовнішніх відносин Європейського Союзу	71

3.9. Європейський комітет регіонів та забезпечення мережевого виміру зовнішньої політики Європейського Союзу	72
3.10. Роль Європейських агентств у реалізації зовнішньої політики ЄС.....	76
3.11. Фінансування зовнішньої діяльності ЄС та завдання Європейського Суду аудиторів у контролі за видатками	80
3.12. Ухвалення рішень у сфері зовнішньої політики Європейського Союзу	82
Контрольні питання	89
Список використаних джерел	90
РОЗДІЛ IV. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ І МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	95
4.1. Правові основи співробітництва ЄС з міжнародними організаціями: історичний екскурс та сучасність	95
4.2. Членство ЄС у міжнародних організаціях.....	96
4.3. Особливості відносин ЄС та ООН	100
4.4. Представництво ЄС у СОТ	103
4.5. Представництво ЄС у ОЕСР, МВФ та ЮНЕСКО.....	106
4.6. ЄС та ФАО: особливості співробітництва	109
4.7. Європейський Союз і глобальні клуби	112
Контрольні питання	115
Список використаних джерел	115
РОЗДІЛ V. УКРАЇНА У ФОКУСІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	117
5.1. Правові засади співробітництва Європейського Союзу та України.....	117
5.2. Інституційний механізм співробітництва України та ЄС.....	125
5.3. Участь України в Європейській політиці сусідства та програмі ЄС «Східне партнерство».....	132
Контрольні питання	138
Список використаних джерел	138
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	142